

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ННІ ФЕМ ім. О. Балацького
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри

_____ проф. В.М. Боронос
« ____ » _____ 2020 р.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

НА ТЕМУ:

Удосконалення механізмів управління прибутком підприємства

Освітній ступінь “Магістр”

Спеціальність 072 – “Фінанси, банківська справа та страхування”

Науковий керівник роботи:

(підпис)

Захаркіна Л.С.

Студент:

(підпис)

Рогович Р.О.

Група:

Ф.м-81онп

Суми 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри, проф.

_____ В.М.Боронос
" ____ " _____ 20 ____ р.

ЗАВДАННЯ
до магістерської роботи

Студент(-ка) групи _____ інституту (центру) _____
спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи: Удосконалення механізмів управління прибутком підприємства

Затверджено наказом по СумДУ № _____ від " ____ " _____ 20 ____ р.

Термін здачі студентом завершеної роботи " ____ " _____ 20 ____ р..

Вихідні дані до роботи: нормативні і законодавчі акти, матеріали державної статистичної звітності, відомчі постанови, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань, що підлягають розробці):

1. теоретичні основи прибутку як фінансового результату діяльності підприємства;
2. особливості управління прибутком підприємств в сучасних економічних умовах.
3. напрями вдосконалення системи управління прибутком підприємства.

Дата видачі завдання: " ____ " _____ 20 ____ р.

Керівник магістерської роботи: _____ доц. Захаркіна Л.С. _____
(вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Завдання прийнято до виконання " ____ " _____ 20 ____ р. _____
(підпис студента)

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: 35 с.; 8 табл., 3 рис., 45 джерел.

Актуальність теми роботи

Прибуток є одним з основних показників діяльності комерційного підприємства, її наявність і величина свідчать про результативність функціонування. В умовах вітчизняного ринку законодавчо визначено, що отримання прибутку є первинною і найголовнішою метою при створенні комерційних структур..

Метою даної роботи є аналіз підходів до менеджменту прибутку підприємства.

Об'єкт дослідження – процес управління фінансовими результатами підприємства.

Предмет дослідження економічні відносини що виникають при формуванні та використанні прибутку підприємства.

У першому розділі магістерської роботи аналізується теоретичні основи прибутку як фінансового результату діяльності підприємства. У другому розділі досліджено особливості управління прибутком підприємств в сучасних економічних умовах. У третьому розділі наведені напрями вдосконалення системи управління прибутком підприємства.

Нормативно-правова база магістерської роботи включає в себе законодавчі та нормативні акти, що регулюють питання формування та розподілу прибутку підприємства.

Інформаційною основою роботи є наукові праці, періодичні джерела, Інтернет ресурси.

ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА, УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ, ДОХОДИ, ВИТРАТИ, ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРИБУТКУ ЯК ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1 Сутність прибутку та його роль в діяльності підприємства.....	7
1.2 Місце прибутку в сучасній системі економічних відносин.....	11
2 ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ.....	15
2.1 Основні методи управління прибутком підприємства.....	15
2.2 Практична реалізація застосування механізмів управління прибутком підприємства	21
3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА	25
3.1 Інструменти підвищення ефективності управління прибутком підприємства	25
3.2 Організаційно-економічний підхід до управління якістю прибутку підприємства	26
ВИСНОВКИ.....	29
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	31

ВСТУП

Актуальність теми.

Прибуток є одним з основних показників діяльності комерційного підприємства, її наявність і величина свідчать про результативність функціонування. В умовах вітчизняного ринку законодавчо визначено, що отримання прибутку є первинною і найголовнішою метою при створенні комерційних структур. Фінансові проблеми, які мають місце в діяльності сучасних комерційних підприємств, обумовлені, в тому числі, наслідками світової фінансової кризи, який негативно позначився на всіх аспектах діяльності господарюючих суб'єктів і негативно вплинув на життя, кожного працівника, задіяного у фінансово-господарській діяльності. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають питання грамотного управління прибутком комерційних підприємств.

Важливість прибутку обумовлена, перш за все, властивими їй функціями, в числі яких можна назвати: стимулюючу і фіскальну функції, крім того, прибуток є джерелом поповнення бюджетів різних рівнів. Прибуток характеризує фінансово-економічну діяльність підприємства, її наявність говорить про те, що отримані ним доходи перевищують зроблені витрати. Однак, важливо зазначити, що за допомогою даного показника неможливо оцінити діяльність організації з усіх боків. Також прибуток відноситься і до основних фінансових ресурсів підприємства, що стимулює на отримання її у великих обсягах. Завдяки самофінансування відбувається розвиток виробничої діяльності підприємства, як в соціальному плані, так і з науково-технічної сторони.

Відзначимо, що отримання прибутку і його збільшення це непростий процес, що вимагає віддачі від кожного учасника комерційної діяльності та виходячи з висновків про значення даного показника, як для організацій, так і для країни в цілому, ще раз зазначимо, що дуже важливо грамотно управляти процесом отримання і витрачання прибутку.

Метою даної роботи є аналіз підходів до менеджменту прибутку підприємства.

Об'єкт дослідження – процес управління фінансовими результатами підприємства.

Предмет дослідження економічні відносини що виникають при формуванні та використанні прибутку підприємства.

У першому розділі магістерської роботи аналізується теоретичні основи прибутку як фінансового результату діяльності підприємства. У другому розділі досліджено особливості управління прибутком підприємств в сучасних економічних умовах. У третьому розділі наведені напрями вдосконалення системи управління прибутком підприємства.

Нормативно-правова база магістерської роботи включає в себе законодавчі та нормативні акти, що регулюють питання формування та розподілу прибутку підприємства.

Інформаційною основою роботи є наукові праці, періодичні джерела, Інтернет ресурси.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРИБУТКУ ЯК ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність прибутку та його роль в діяльності підприємства

Отримання максимального прибутку - головна мета кожного комерційного підприємства, тому на сучасному етапі необхідно вирішувати нові завдання для його максимізації. В сучасних умовах виявлення теоретичної сутності категорії прибутку підприємства необхідно для ефективного управління підприємством і визначення стратегії його розвитку.

Прибуток підприємства - головне джерело його розвитку. З його допомогою підприємство в змозі вдосконалити свою матеріально - технічну базу, розробити нові типи продукції, проводити успішну фінансову та інвестиційну діяльність. Так, сучасна підприємницька діяльність господарюючих суб'єктів спрямована на отримання прибутку. Саме можливість отримання прибутку і наявність її спонукають підприємства входити в певну сферу діяльності, а при відсутності прибутку або навіть загрози її відсутності - покидати певний сегмент ринку. Прибуток підприємства - це особливий фінансовий показник, з ростом якого господарські суб'єкти збільшують податкові відрахування до бюджетів усіх рівнів, зростає соціально - економічне становище не тільки окремого підприємства, а й держави в цілому.

Максимізація прибутку підприємства - це основне завдання фінансових менеджерів вищої ланки підприємства. Досягнення такої мети можливо лише в умовах ефективного управління структурою капіталу підприємства, його витратами і доходами, якісного управління вхідними та вихідними грошовими потоками.

Тлумачення поняття «прибуток» наводиться в багатьох наукових та нормативних документах. При цьому воно досить часто мають як спільні риси, так і певні відмінності. У Податковому кодексі України «...прибуток визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до

оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, що виникають відповідно до положень Податкового кодексу України [31]».

Сайт Вікіпедія визначає прибуток з різних позицій: «...прибуток (англ. profit) — сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. Прибуток також визначають як суму, на яку зріс власний капітал компанії за даний період у результаті діяльності цієї компанії. Прибуток — частина вартості додаткового продукту, виражена в грошах; частина чистого доходу; грошовий вираз вартості реалізованого чистого доходу, основна форма грошових накопичень господарського суб'єкта [33]».

Дещо схоже визначення прибутку надає А. Поддєрьогін, який трактує прибуток як: «...частина додаткової вартості, вироблена і реалізована, готова до розподілу. Підприємство одержує прибуток після того, як втілена в створеному продукті вартість буде реалізована і набере грошової форми [38, с. 29]».

Багато авторів ототожнюють прибуток підприємства із поняттям фінансового результату, розглядаючи прибуток, як можливий з варіантів такого фінансового результату. Наприклад у Вікіпедії зазначено, що: «...Фінансовий результат — це приріст (чи зменшення) вартості власного капіталу підприємства, що утворюється в процесі його підприємницької діяльності за звітний період. Основним фінансовим результатом діяльності підприємства є прибуток, збільшення якого означає примноження фінансових ресурсів та зростання фінансових результатів. Збиток підприємства означає втрату фінансових ресурсів підприємств, якщо збитки носять регулярний характер, то врешті-решт будуть витрачені всі фінансові ресурси і підприємство збанкрутує. Тобто фінансовим результатом діяльності підприємства може бути прибуток або збиток [41]».

Для більш ґрунтовного дослідження співвідношення цих понять в сучасній економічній літературі доцільно провести аналіз частоти пошукових запитів, за допомогою програми Google Trends (рис. 1.1).

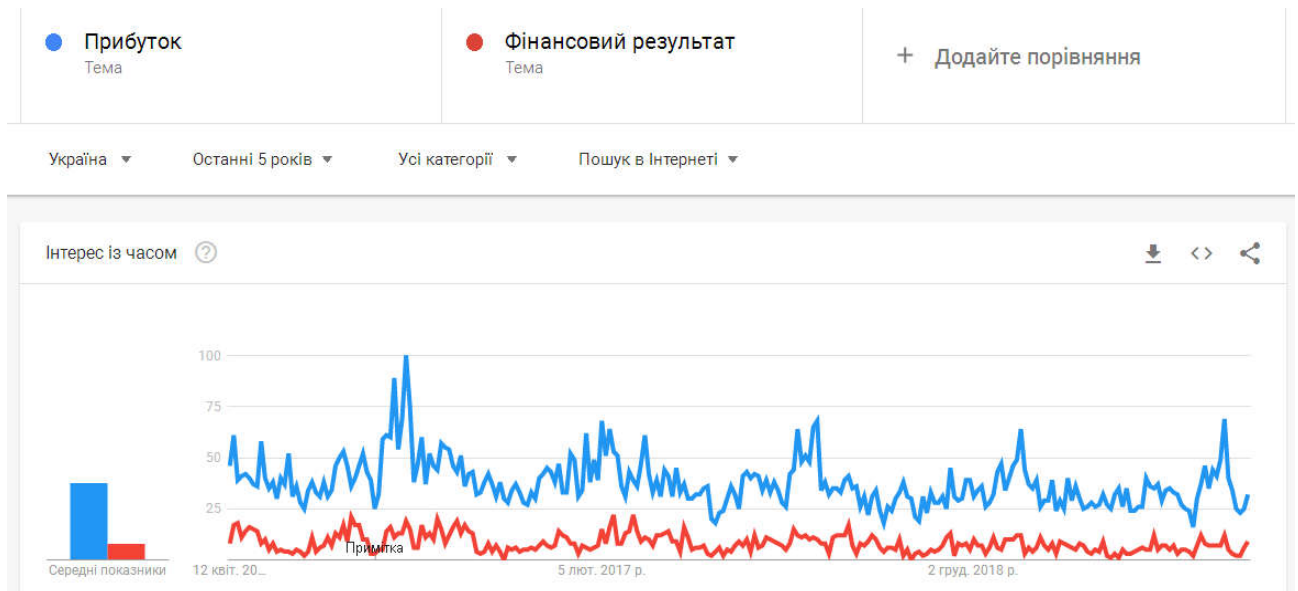

Рисунок 1.1 – Частота застосування термінів «прибуток» та «фінансовий результат» в Україні [авторська розробка].

Як показує аналіз у своїх запитах більшість користувачів використовує поняття «прибуток», що говорить про його більше розповсюдження у сучасній економічній думці.

Ще більш переконливі результати демонструє аналіз застосування термінів «Profit» та «Financial result» у світовому масштабі (рис. 1.2).

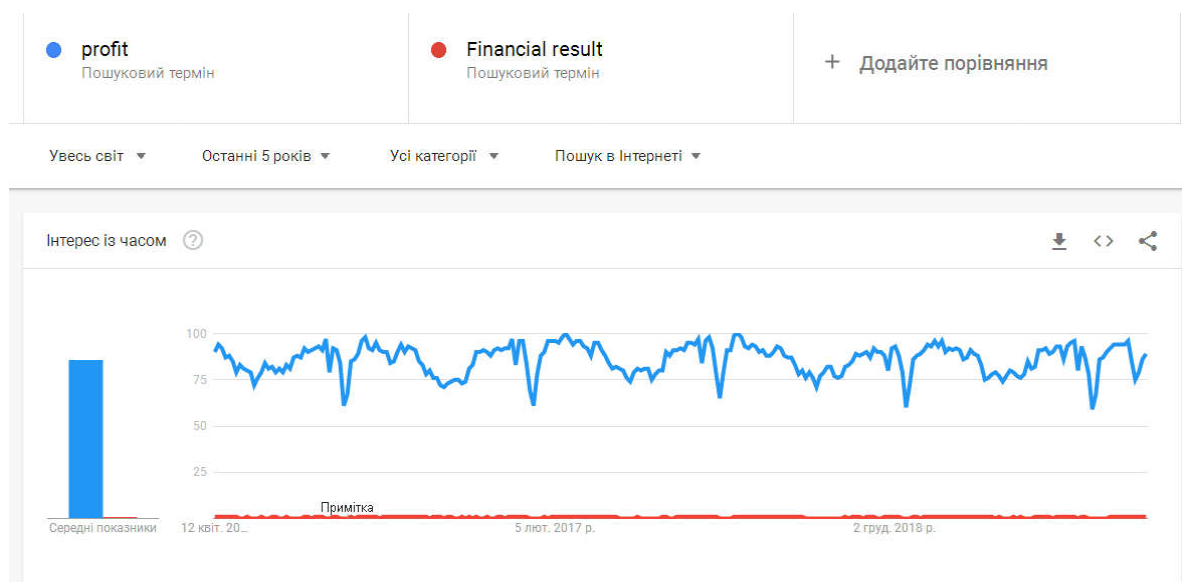

Рисунок 1.2 – Частота застосування термінів «Profit» та «Financial result» у світі [авторська розробка].

Деякі аспекти формування та управління прибутком представлені також в працях науковців Сумського державного університету [39, 34, 43, 20, 7, 35, 42, 24, 22, 36, 27, 10, 18, 17, 13, 14, 1, 12, 2, 16, 15, 21, 19].

Розглядаючи питання класифікації прибутку можна зробити висновок, щодо широкого спектру ознак, за якими така класифікація може бути проведена. Так прибуток може класифікуватися за джерелами формування, видами діяльності та видами в процесі розподілу (рис. 1.3).

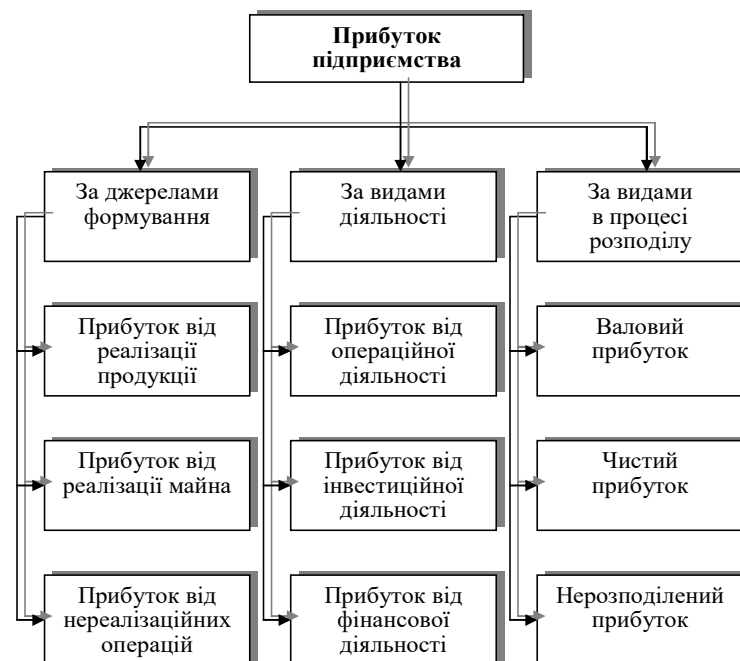

Рисунок 1.3 – Класифікація прибутку [38]

Для ефективного управління формуванням прибутку на підприємстві необхідно одночасне і послідовне виконання безлічі чинників, внутрішніх і зовнішніх, що залежать від самого суб'єкта господарювання і від зовнішнього середовища, яке її оточує. До внутрішніх факторів можна віднести внутрішні можливості організації і раціональність їх використання. До зовнішніх факторів належать соціально-економічні умови, зовнішньоекономічні зв'язки, природні умови та інші фактори навколишнього зовнішнього середовища підприємства.

1.2 Місце прибутку в сучасній системі економічних відносин

«Оскільки прибуток є основним стимулом господарської діяльності, важливим джерелом розвитку суб'єктів господарювання, а також має загальнодержавне значення, тому що позитивно впливає на збільшення доходної частини державного бюджету, то його місце та роль у розвитку ринкової економіки дуже стрімко зростає [9]».

З метою дослідження ефективних механізмів управління прибутком, виникає потреба аналізу статистичних даних, в яких наводяться результати фінансової діяльності підприємств української економіки. У таблиці 1.1 наведено прибуток до оподаткування підприємств України у 2010-18рр [26].

Таблиця 1.1 - Прибуток до оподаткування підприємств України у 2010-2018 рр [26].

Роки	Усього				
	фінансовий результат (сальдо) до оподаткування, тис.грн	підприємства, які одержали прибуток		підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, тис.грн	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, тис.грн
2010	54405659,7	59,0	189640762,4	41,0	135235102,7
2011	118605574,4	65,1	255545931,6	34,9	136940357,2
2012	75670252,0	64,5	248035966,0	35,5	172365714,0
2013	11335680,7	65,9	209864472,8	34,1	198528792,1
2014	-564376825,3	66,3	233624717,1	33,7	798001542,4
2015	-348471649,1	73,7	387652306,1	26,3	736123955,2
2016	69887807,3	73,4	443012121,9	26,6	373124314,6
2017	236952071,4	72,8	593168150,9	27,2	356216079,5
2018	369212261,7	74,3	668893496,8	25,7	299681235,1

Як показує таблиця, найбільших збитків українські підприємства зазнали під час кризи 2014-15 рр. Надалі ця тенденція поступово змінювалась і кіль-

кість збиткових підприємств зменшувалась, а також збільшувався розмір прибутку, що отримували підприємства в Україні.

Також доцільним є проведення аналізу чистого прибутку за видами економічної діяльності (табл. 1.2) [26].

Таблиця 1.2 – Чистий прибуток підприємств за видами економічної діяльності [26].

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Формування чистого прибутку (збитку) підприємств за видами економічної діяльності у 2018 році¹									
	(млн.грн)								
	Чистий дохід від реалізації продукції та чисті зароблені страхові премії	Інші операційні доходи	Інші доходи	Разом чисті доходи	Операційні витрати	Інші витрати	Усього витрати	З них собівартість	Чистий прибуток (збиток)
Усього	9092539,8	545987,2	364231,7	10002868,0	9144078,1	489468,4	9714562,5	7604739,6	288305,5
сільське, лісове та рибне господарство	528657,8	49067,2	10828,4	588554,0	487906,0	29168,9	517551,4	400452,2	71002,6
промисловість	3183115,5	187737,4	91648,5	3462569,3	3170758,6	137604,6	3353280,5	2657650,9	109288,8
будівництво	301905,0	14672,4	21124,4	337704,5	306166,4	25101,5	333290,4	268841,8	4414,1
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	3742424,6	119187,5	70925,6	3932571,9	3742825,8	103421,4	3863762,1	3260748,1	68809,8
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	486915,8	35558,4	17645,7	540120,4	529425,4	33356,1	564385,8	438321,8	-24265,4
тимчасове розміщування й організація харчування	36419,8	4251,7	2245,8	42917,3	37264,9	2765,9	40566,4	21723,7	2350,9
інформація та телекомунікації	165744,1	13469,9	7107,3	186321,4	157727,3	10413,0	171645,3	112759,0	14676,1
фінансова та страхова діяльність	76419,6	41071,2	72258,5	189749,4	116082,2	48917,1	166653,2	39183,1	23096,2
операції з нерухомим майном	112921,3	41562,6	27955,0	182440,8	130818,9	51603,8	183992,4	60984,6	-1551,6
професійна, наукова та технічна діяльність	330784,4	11607,2	24776,9	367169,7	313022,8	27997,9	346865,3	250376,5	20304,4
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	83193,4	11960,9	11542,3	106696,7	94199,7	12014,5	107189,8	59867,4	-493,1
освіта	3763,8	422,5	137,3	4323,6	3827,8	317,2	4185,3	1990,5	138,3
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	28962,0	6759,0	4795,4	40516,4	34142,2	5124,9	39494,4	21887,7	1022,0
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	6277,9	8332,3	1132,6	15742,8	14758,9	1480,0	16339,9	6332,9	-597,1
надання інших видів послуг	5034,8	327,0	108,0	5469,8	5151,2	181,6	5360,3	3619,4	109,5

¹Без урахування результатів діяльності банків, тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Звертає та увагу той факт, що у 2018 році 25% відсотків українських підприємств є збитковими. Найбільша збитковість спостерігається у сфері операцій з нерухомим майном, сфері мистецтва, спорту, розваг та відпочинку, транспортній сфері.

Для повноти результату досліджень прибутковості економіки необхідно провести аналіз структури доходів і витрат підприємств, тобто, тих складових,

що формують їх прибутковість. На рисунках 1.1 та 1.2 наведено наочні дані щодо такого розподілу.

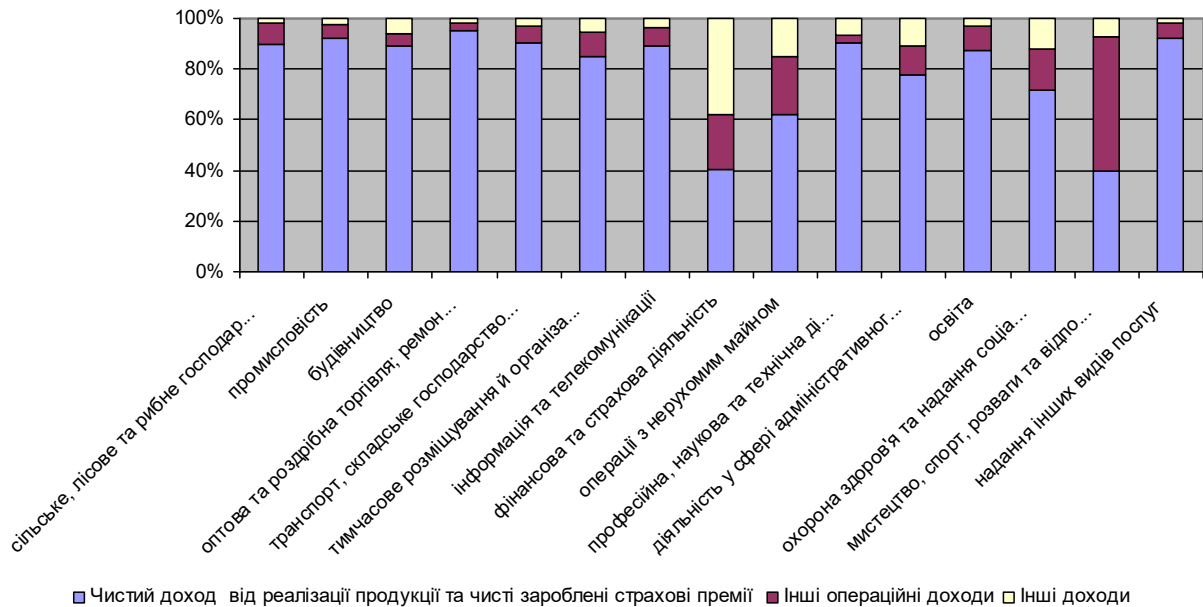

Рисунок 1.1 – Структура доходів за галузями української економіки

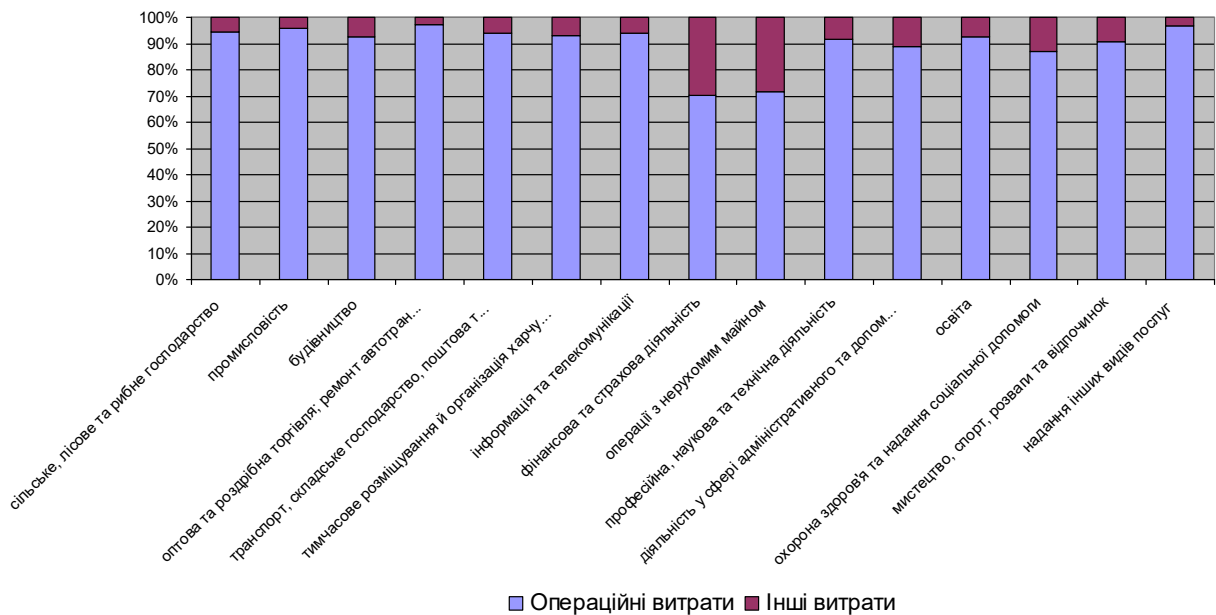

Рисунок 1.2 – Структура витрат за галузями української економіки

Як показують рисунки, в більшості галузях економіки переважають у структурі доходів доходи від реалізації продукції, а у витратах переважають операційні витрати, тобто, ті, що несуть підприємства на виготовлення та реалізацію продукції.

За даними Мінекономрозвитку [37]: «...за результатами 2018 року портфель 100 найбільших держкомпаній загалом отримав чистий прибуток у розмірі 25,3 млрд грн. Це на 48,2% менше показника 2017 року - 48,9 млрд грн. Основним фактором, що вплинув на зниження фінансового результату портфелю, стало зменшення обсягів чистого прибутку ПАТ “НАК «Нафтогаз України”». Так, його чистий прибуток знизився з 39,4 млрд грн в 2017 році до 11,6 млрд грн в 2018 році. Причиною є значне зниження прибутку від операційної діяльності компанії - з 60,5 млрд грн в 2017 році до 26,4 млрд грн в 2018 році.

Найбільш прибутковими галузями для великих державних підприємств є нафтогазовий сектор, електроенергетика і транспорт. Чистий прибуток державних підприємств електроенергетичної галузі зріс майже в 1,5 рази з 9,2 млрд грн в 2017 році до 13,7 млрд грн в 2018 році: ПрАТ “Укргідроенерго” - з 1,5 до 3,7 млрд грн, ДП “Енергоринок” - з 0,9 до 2,9 млрд грн, ДП НАЕК “Енергоатом” - з 3,8 до 4,6 млрд грн. Основною причиною зростання чистого прибутку підприємств було значне зростання доходу від реалізації продукції наряду зі зростанням валового прибутку.

Підприємства транспортної галузі отримали сумарно 4,3 млрд грн чистого прибутку в 2018 році, що на 23,6% менше показника 2017 року - 5,7 млрд грн. Основним драйвером зниження прибутку галузі виступила ДП “Адміністрація морських портів України”, чистий прибуток якої знизився з 3,6 до 2,8 млрд грн за рік. Зниження фінансового результату було викликано зниженням валового прибутку з 4,9 до 4 млрд грн при зростаючих операційних та адміністративних витратах. АТ «Укрпошта» збільшила свій збиток у порівнянні з 2017 роком з -0,2 до -0,5 млрд грн. Водночас, АТ “Укрзалізниця” збільшило чистий фінансовий результат в 2018 році з 0,1 до 0,2 млрд грн [37]».

2 ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

2.1 Основні методи управління прибутком підприємства

В сучасних економічних умовах підприємства використовують багато форм та методів управління своїми фінансовими результатами і в першу чергу прибутком.

Прибуток являє собою кінцевий фінансовий результат, що характеризує грамотність і ефективність організації не тільки виробничого, а й управлінського процесу. Постійне зростання прибутку - це фінансова основа, яка відкриває можливості для розширеного відтворення економічного суб'єкта, а також дозволяє задовольняти вимоги, які побічно пред'являють власники та співробітники. Прибуток дозволяє своєчасно погашати виникають зобов'язання, а саме, перед бюджетом, банками та іншими зовнішніми користувачами. Вона характеризує ступінь ділової активності та фінансового благополуччя організації.

Прибуток є одним з основних показників ефективності діяльності будь-якого підприємства. Саме з неї фінансуються різні напрямки діяльності організації, вона дозволяє підприємству розширити масштаби своєї діяльності. Розмір фінансових результатів визначає рівень прибутковості організації, а також характеризує певною мірою інвестиційні можливості. Вона може розглядатися в якості одного з підстави для висновку про фінансову безпеку. Управління прибутком варто поряд із захистом інформації та виступає одним з важливих заходів для забезпечення економічної безпеки. Негативний фінансовий результат може свідчити про підвищення фінансових ризиків, а також неефективності бізнесу, що є причиною погіршення ключових фінансових показників і в підсумку привести до банкрутства.

Для того, щоб діяльність підприємства завжди приносила позитивний фінансовий результат, необхідно визначити фактори, які можуть вплинути на рівень прибутку. Аналіз літературних джерел показав, що економісти виділяють

зовнішні і внутрішні чинники. Більшість з них, серед зовнішніх чинників виділяють:

- рівень розвитку зовнішньоекономічної діяльності держави;
- якість чинного законодавства;
- інфляція;
- ступінь розвитку інфраструктури.
- соціально-економічні умови.

Знизити негативний вплив цих факторів можна лише частково, так як господарюючий суб'єкт не може безпосередньо вплинути на ряд соціально-економічних умов, які формують навколишнє середовище. При пошуку підвищення фінансового результату підприємства підприємці більше орієнтуються на внутрішні чинники. До найбільш важливим відносяться:

- об'єм продажу;
- якість і конкурентоспроможність продукції;
- ціна продукції;
- собівартість продукції;
- компетентність керівництва і менеджерів;
- структура продукції і витрат;
- рівень організації виробництва і праці.

Основні елементи системи управління прибутком наведено на рисунку 2.1. Як зазначають автори [11]: «...незважаючи на різноманітні підходи, вчені виділяють шість обов'язкових (загальноприйнятих) складових елементів системи управління прибутком підприємства: політика підприємства стосовно управління прибутком, концепція управління прибутком, принципи управління прибутком, механізм управління прибутком, інформаційна система, методи аналізу та планування прибутку [11]».

Необхідним чинником отримання достатнього обсягу чистого фінансового результату є рівень розвитку виробництва і менеджменту, що забезпечує перевищення доходів організації над її витратами. Ланцюжок, яка ніколи формування прибутку можна представити таким чином: «Витрати - Обсяг виробницт-

ва - Прибуток». Всі елементи цього ланцюжка припускають постійний моніторинг, щоб діяльність підприємства була беззбиткова і забезпечувала хороший фінансовий результат.

Рисунок 2.1 – Елементи системи управління прибутком підприємства [11]

Формування і використання прибутку - один з головних напрямків в діяльності підприємства. Протягом тривалого кількості часу цим питанням займалися багато вчених - економістів, а зараз ця проблема є одним з базових питань фінансового менеджменту будь-якої організації.

Розглядаючи питання управління прибутком підприємства, потрібно відмітити, що в сучасних дослідженнях сформувалась чітка тенденція переважання на відміну від традиційних підходів до менеджменту системи **поопераційного (функціонального) менеджменту – АВМ (Activity-based Management)**. На відміну від традиційних підходів перевагою АВМ є аналіз показників фінансового стану підприємства за відокремленими напрямками операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, що дає можливість провести повне визначення дохо-

дів і витрат за відповідними характеристиками. В цьому випадку АВМ дає змогу менеджменту підприємства та відповідним управлінським структурам розв'язати питання [40]:

- «...визначення можливостей збільшення результативності функціонування підприємства;
- визначення та окремих складових чи шляхів функціонування підприємства, що не збільшують вартості;
- визначення механізму формування фінансових, матеріальних, трудових та інших видів ресурсів, що визначають ефективні фінансові результати підприємства що полягає в збільшенні прибутку (ринкової вартості підприємства чи добробуту його власників) [40]».

Задля підвищення ефективності своєї діяльності суб'єкти господарювання рекомендується, враховуючи досвід провідних корпорацій застосовувати особливості АВМ та вартісно-орієнтованого управління – VBM (*Value-based Management*) [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Цей підхід полягає у визначенні шляхів ефективної діяльності суб'єктів господарювання що спрямовує фокус на визначення ключових джерел формування вартості суб'єктів господарювання і, як наслідок добробуту власників. Таким чином забезпечується ув'язка фінансового результату суб'єкту господарювання та його *ринкової вартості* як ключових характеристик результативності господарської діяльності. До ключових фінансових показників, що можуть застосовуватися і використовуються на підприємствах різних розмірів та форм власності для визначення ефективності фінансових проектів щодо управління фінансовим результатом, можна зазначити наступні [40]:

«...Економічна додана вартість – EVA (*Economic Value Added*):

$$EVA = (ROA - WACC) \cdot TA = EAIT - WACC \cdot CE, \quad (2.1)$$

де *ROA* – рентабельність активів;

$WACC$ – середньозважена вартість капіталу;

TA – сукупні активи;

$EAIT$ – прибуток підприємства після сплати процентів і податку на прибуток (операційний прибуток);

CE – сукупний капітал [40]».

Даний індикатор дає можливість визначити ступінь результативності фінансового менеджменту з перетворення прибутку суб'єкта господарювання в його ринкову вартість. Автори даного індикатору наголошують на можливості використовувати його в якості критерію ефективності функціонування фірми з боку визначення його привабливості для потенційного інвестора. Можна відзначити, що цей індикатор в першу чергу спрямовано на фірми великого та середнього бізнесу, що оприлюднюють свою звітність. Разом з тим, практика використання індикатору провідними світовими корпораціями надає можливість використовувати його для оцінювання результативності та вибору проектів серед конкуруючих, оцінювати ефективність господарської діяльності суб'єкта господарювання, незалежно від розмірів та форми власності такої фірми. Слід зауважити, що для повноцінного використання даного індикатору потрібна виважена оцінка середньозваженої вартості капіталу ($WACC$) підприємства [40].

«...**Ринкова додана вартість** – MVA (*Market Value Added*):

$$MVA = TMV - CE = \underline{MV_e} + \underline{MV_d} - CE, \quad (2.2)$$

де TMV – сукупна ринкова вартість;

MV_e – ринкова капіталізація;

MV_d – ринкова вартість зобов'язань;

CE – сукупний капітал [40]».

Запропонований індикатор відображає механізм формування ринкової премії, яка демонструє результативність організації управління фінансами взагалі та управління фінансовим результатом зокрема. Застосування даного індикатору ринкової доданої вартості є розповсюдженим у Західній Європі та США і знаходить поширення у випадку необхідності здійснення аналізу впливу визначеного напрямку функціонування фірми, або її окремих інвестиційних рішень на збільшення ринкової вартості суб'єкта господарювання у даному, або наступних періодах. Необхідно зазначити, що розумне застосування даного індикатору вимагає наявності ринкових характеристик щодо вартості фірми та акціонерного капіталу. Разом з тим рекомендуємо застосовувати даний індикатор як критерій формування рішень, щодо фінансового менеджменту тих господарюючих суб'єктів, що спрямовують свою діяльність на фінансових ринок, зокрема на ринок корпоративних прав (акціонерні товариства) та ринок боргових цінних паперів (емітенти корпоративних облігацій).

«...**Грошова додана вартість – CVA** (*Cash Value Added*):

$$CVA = (FCF + Interests) - WACC \cdot CE, \quad (2.3)$$

де *FCF* – грошовий потік до фінансування – *Free Cash Flow*,

Interests – процентні платежі підприємства за зобов'язаннями;

CE – сукупний капітал підприємства [40]».

Практика показує, що управління прибутком має безпосередній зв'язок з іншими напрямками управління фінансами, і насамперед з процедурою оптимізації грошових потоків. Така ситуація визначає об'єктивну потребу у взаємному управлінні грошовими потоками та фінансовими результатами. Це узгодження може бути забезпечено різними способами (наприклад, управлінням показниками фінансового стану підприємства, його фінансовою стійкістю, ліквідністю та платоспроможністю). Разом з тим, практика провідних світових підприємств та корпорацій, а також сучасний досвід вітчизняних підприємств, показує необ-

хідність забезпечення такого взаємозв'язку з одночасним використанням показника грошової доданої вартості. Плюсова величина цього індикатору, що генерується фірмою, чи окремими її інвестиційними рішеннями, говорить про першочерговість її здійснення, виходячи із інших існуючих можливостей, що містяться на ринках капіталу та грошей [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Підсумовуючи, можна зазначити, що розглянути вище індикатори доцільно застосовувати для обґрунтування фінансового менеджменту у багатьох сферах діяльності підприємств, що мінімізує витрати підприємств при здійсненні його діяльності та дозволить обирати раціональні шляхи розвитку підприємства чи його підрозділів в умовах ризику та конкурентного середовища, у тому числі в глобальному вимірі.

2.2 Практична реалізація застосування механізмів управління прибутком підприємства

Практичні підходи до застосування елементів управління прибутком підприємства розглянемо на прикладі публічного акціонерного товариства "Сумський завод насосного та енергетичного машинобудування "Насосенергомаш".

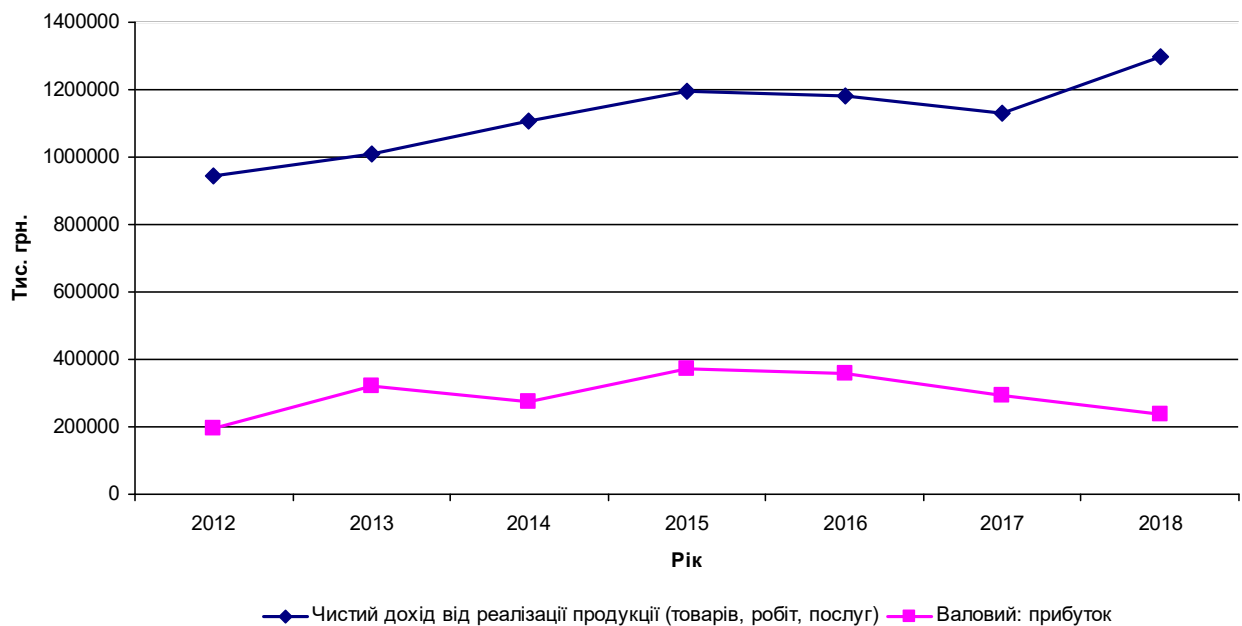
«Товариство з обмеженою відповідальністю «Сумський завод насосного та енергетичного машинобудування «Насосенергомаш» входить в структуру вертикально-інтегрованого холдингу АТ «Група ГМС». Це одне з найбільших в СНД насособудівельних підприємств, що спеціалізується на розробці і виробництві насосного обладнання для нафтогазової галузі, енергетики, агропромислового комплексу та водного господарства [4]».

Для аналізу динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства доцільним є дослідження звіту про фінансові результати (табл. 2.1). Як видно з даних, наведених в цьому звіті за останні роки підприємство має прибутковий характер діяльності. При цьому спостерігається зростання чистого доходу від реалізації продукції (рис. 2.2).

Таблиця 2.1 – Дані звіту про фінансові результати АТ "Насосенергомаш"

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ							
Стаття	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	944845	1008705	1106496	1193407	1179993	1129151	1298638
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	-747981	-688094	-833537	-823182	-823119	-834459	-1061965
Валовий: прибуток	196864	320611	272959	370225	356874	294692	236673
Інші операційні доходи	13393	10886	5695	25360	32370	9923	2418
Адміністративні витрати	-60832	-59993	-64454	-75918	-84981	-93840	-113848
Витрати на збут	-19904	-20891	-18928	-51469	-62525	-32679	-31282
Інші операційні витрати	-26260	-20817	-32710	-30095	-35180	-37936	-98886
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	103261	229796	162562	238103	206558	140160	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	0	0	0	0	0	0	-4925
Дохід від участі в капіталі	9	57	34	0	0	0	0
Інші фінансові доходи	3122	812	2034	6341	9889	4010	1736
Інші доходи	656	4578	3213	4698	1167	1429	7916
Фінансові витрати	-3133	-5285	-16445	-18144	-6923	0	0
Втрати від участі в капіталі	0	0	0	-59	-41	0	0
Інші витрати	-6441	-8489	-60300	-63084	-49015	-5596	-700
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	0	0	0	0	0	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	97474	221469	91098	167855	161635	140003	4027
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-28933	-44325	-22918	-29950	32172	25734	-2586
Чистий фінансовий результат: прибуток	68541	177144	68180	137905	129463	114269	1441

Джерело [авторська розробка].

[авторська розробка]

Рисунок 2.2 – Динаміка чистого доходу від реалізації продукції.

На цьому ж графіку наведено динаміку зміни валового прибутку підприємства за останні роки. Як видно з графіку, у 2018 році незважаючи на зростання виручки від реалізації продукції спостерігається зменшення валового прибутку. Це пов'язано із збільшенням собівартості продукції тенденція зміни якої наведено на рис. 2.3.

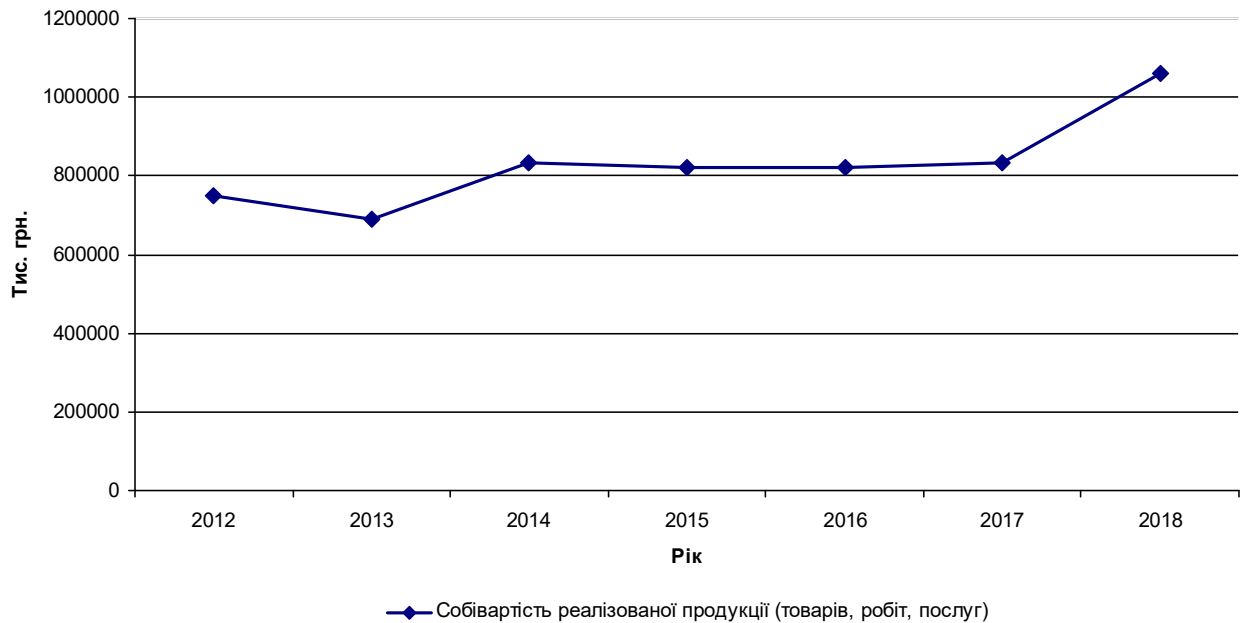

Рисунок 2.3 – Динаміка собівартості продукції

З метою визначення факторів впливу на величину валового прибутку проведемо кореляційний аналіз залежності валового прибутку від інших показників діяльності підприємства. Для цього в якості вхідних даних використовуємо показники балансу, а саме підсумки розділів. Вхідні дані подано в таблиці 2.2 [3].

Таблиця 2.2 – Показники результатів діяльності АТ "Насосенергомаш"

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
I. Необоротні активи	501667	595116	581070	585353	603748	622161	646447
II. Оборотні активи	571642	683910	780216	739040	787751	923395	1113754
I Власний капітал	482872	660016	732575	870476	979227	1094117	1095558
II. Довгострокові зобов'язання	25232	8861	1138	113662	147414	149472	15396
III. Поточні зобов'язання	565205	610149	627573	340255	264858	301967	649291
Валовий прибуток	196864	320611	272959	370225	356874	294692	236673

Результати кореляційного аналізу, де вплив факторів досліджувався із застосуванням методів парної кореляції наведено в таблиці 2.3. Як показує таблиця найбільший зв'язок фінансовий результат у вигляді валового прибутку має із довгостроковими зобов'язаннями підприємства. Цей зв'язок має прямий характер і відповідний коефіцієнт кореляції 0,61.

Таблиця 2.3 – Результати кореляційного аналізу

	I. Необоротні активи	II. Оборотні активи	I Власний капітал	II. Довгострокові зобов'язання	III. Поточні зобов'язання	Валовий прибуток
I. Необоротні активи	1					
II. Оборотні активи	0,87317346	1				
I Власний капітал	0,888094612	0,87497181	1			
II. Довгострокові зобов'язання	0,250265609	0,108907849	0,561777571	1		
III. Поточні зобов'язання	-0,144439333	0,0270911	-0,450121313	-0,988443151	1	
Валовий прибуток	0,363661365	-0,057852123	0,330555798	0,607965347	-0,657434872	1

Також сильним є взаємозв'язок валового прибутку і поточних зобов'язань, що має обернений характер та коефіцієнт кореляції -0,66. Найменше пов'язаний валовий прибуток і оборотні активи підприємства. Коефіцієнт кореляції для них становить -0,06.

Для підвищення прибутковості слід здійснювати наступні заходи:

- активно застосовувати рекламу і засоби інформації для підвищення інформованості покупців про пропоновані послуги для збільшення нових напрямків попиту;

- підвищувати кваліфікацію працівників, що супроводжується зростанням продуктивності їхньої праці; безперервно підвищувати рівень обслуговування, забезпечувати повноту послуг, що надаються;

- безперервно аналізувати становище конкурентів, виявляти їх сильні і слабкі сторони, використовувати досвід;

- знижувати рівень витрат обігу; це може бути забезпечено за рахунок зростання обсягу продажу послуг, реалізації внутрішніх резервів їх економії та інших напрямків господарської діяльності

3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Інструменти підвищення ефективності управління прибутком підприємства

Прибуток - фінансовий показник, що відображає основні аспекти якості ведення бізнесу. Завдяки вмілому веденню бізнесу зазначених вище підприємств має формуватися соціально-економічний стан регіону. Якби представлені підприємства не мали позитивних фінансових результатів, продовжувати їх існування і діяльність не було б сенсу. Але оскільки вони мають високий дохід і прибуток, то необхідно дотримуватися обопільні інтереси, як підприємця, так і муніципальних утворень області, які повинні мати можливість подальшого розвитку і поліпшення умов праці і відпочинку. Мета діяльності комерційних підприємств в умовах ринку це отримання прибутку і її максимізація. І щоб досягти найкращих показників фінансового результату необхідно безперервно і ефективно здійснювати управління цим результатом.

«...При виборі інструментів для підвищення ефективності управління формуванням і використанням прибутку в цілях капіталізації підприємствам слід урахувати значну кількість чинників, що визначають їх рівень доступності, інвестиційної привабливості, прогресивності, інноваційності, перспективності та ін. Так, до таких чинників варто віднести: 1) обсяг реалізованої продукції – при високій частці постійних витрат в їх собівартості зростання обсягів реалізації приведе до ще більшого зростання прибутку за рахунок зниження відповідної частки витрат на одиницю продукції; 2) зростання цін – у період високих темпів інфляції зростання прибутку можна забезпечити за рахунок цінового чинника; 3) зниження собівартості реалізованої продукції – зниження витрат без негативного впливу на якість продукції досягається за рахунок більшої керованості та контролю у сфері витрат; 4) оновлення асортименту і номенкла-

тури продукції, що випускається, – прибуток у ринковій економіці є рушійною силою оновлення як основних засобів, так і продукції, що реалізується.

Таким чином, вибір інструментарію в досягненні підприємством певного рівня прибутковості з метою капіталізації має відбуватися з позицій планування, оцінювання ресурсного потенціалу та його оптимального формування, урахування впливу чинників ринкового середовища тощо [23]».

В ході аналізу слід звернути увагу і на внутрішні, і на зовнішні фактори, що впливають на прибуток підприємства. Після врахування всіх факторів, необхідно звернути увагу на їх сумісність, яка дає або позитивний, або негативний результат. Тільки після спостереження і виявлення необхідної інформації, слід перейти до вирішення управлінських питань.

Метою управління прибутку є максимальне забезпечення власника організації прибутку в сьогоденні і майбутньому часі. Проте, інтереси власника не повинні псувати інтереси держави і гармонійно співіснувати. Відштовхуючись від головної мети, слід виділити маневри щодо вирішення завдань: - максимально гнучко управляти ресурсами в ході виконання практичних робіт; - оптимізація ризиків виробничого процесу; - контроль якості формування прибутку; - забезпечення інвестування у власний капіталу; - надання повноцінних ресурсів за рахунок одержуваного прибутку.

Таким чином, можна сказати, що підприємство, яке прагнути отримати прибуток, має звертати увагу на ефективний розподіл і використання вихідних матеріалів.

3.2 Організаційно-економічний підхід до управління якістю прибутку підприємства

Таким чином, прагнення підприємств до максимізації прибутку обумовлює необхідність проведення якісного фінансового аналізу фінансових результатів з метою виявлення резервів зростання в майбутніх періодах, створення фінансової бази для самофінансування.

Для досягнення високого рівня прибутку, підприємство повинно враховувати всі розглянуті фактори, що впливають на його фінансовий результат, так як саме на основі їх аналізу можна зробити висновок про ділову активність підприємства. Представлена методика експрес-аналізу в порівнянні з традиційною, дозволяє провести аналіз найбільш повно і виявити проблемні місця діяльності організації для як найшвидшого їх усунення. Регулярне проведення аналізу за допомогою такої методики дозволить організації проаналізувати основні показники діяльності, своєчасно виявити недоліки, усунути їх, а також оцінивши рівень економічної безпеки, планувати перспективи подальшого розвитку.

Важливою складовою організаційно-економічного підходу до управління якістю прибутку підприємства є оцінка результатів такого управління. Але даний підхід не є істиною, він повинен бути змінений відповідно вимог, які виникають в результаті розвитку суспільного виробництва, дії закону конкуренції та ін. Це означає, що організаційно-економічні підходи до управління прибутком підприємства повинні постійно вдосконалюватися у всіх своїх елементах і деталях, а подальше їх вдосконалення має бути направлено на пошук якісних змін у розвитку підприємства і, таким чином, забезпечити максимальне значення його кінцевих якісних х результатів.

Таким чином, пропонований організаційно-економічний підхід до управління фінансовими результатами діяльності підприємства являє собою систему взаємопов'язаних компонентів, кожен з яких виконує певні функції, але всі вони працюють разом для досягнення однієї мети - домогтися прийнятної рівня величини і якості прибутку. Цей підхід повинен бути органічною складовою механізму управління підприємством, що є запорукою мінімізації витрат на організацію управління, узгодження системи управління прибутком з усіма системами управління підприємством, поліпшення взаємодії персоналу з метою реалізації стратегічних планів підприємства. Розробка підходу до управління прибутком з акцентом на її якість дозволить вирішити такі важливі завдання, як збільшення її розміру і якості, підвищення ефективності діяльності підприємства і забезпечення його стабільного довгострокового конкурентної переваги.

«...отже, ефективна система управління прибутком сприяє стабільному функціонуванню та розвитку підприємства через: підвищення рівня добробуту власників підприємства; забезпечення приросту ринкової вартості підприємства; підвищення його інвестиційної привабливості; здійснення розподілу прибутку відповідно до стратегії розвитку підприємства; забезпечення ефективного впливу на трудову активність працівників, що здійснюється шляхом участі працівників у розподілі прибутку; підвищення рівня платоспроможності підприємства; зменшення ризиків діяльності; реалізацію соціального розвитку підприємства; поповнення фінансових ресурсів підприємства тощо [11]».

ВИСНОВКИ

Результативне управління прибутком передбачає використання методологічного підходу управління прибутком на підприємстві. Методи управління прибутком господарюючого суб'єкта можна згрупувати за кількома видами: економічні методи (спонукання), організаційно - розпорядчі методи (примусу) і соціально - психологічні методи (переконання). Найкращий сприятливий ефект управління прибутком може бути досягнутий при грамотному застосуванні перерахованих вище методів, коли кожен метод буде посилювати і доповнювати попередній.

Для прийняття відповідних управлінських рішень в рамках організаційно-економічних підходів до управління кількістю і якістю прибутку, пропонується використовувати систему показників оцінки.

Така оцінка характеризується не тільки кількістю, а й якістю прибутку, дозволяємо здійснювати моніторинг формування, використання і розподілу прибутку підприємства, і з урахуванням отриманих результатів здійснювати оцінку і коригування управління величиною і якістю прибутку для підвищення прибутковості підприємства. Заходи щодо підвищення якості прибутку можуть бути різноманітними, мати різний рівень складності, бути виконувані різними підрозділами підприємства. Можна відзначити, що більшість заходів, які реалізуються на підприємстві відповідно до вимог їх спрямованості на активну інновацізації з метою досягнення постійного і стійкого конкурентної переваги, можна віднести до заходів, спрямованих на підвищення якості прибутку підприємства.

Таким чином, під якістю прибутку підприємства розуміється узагальнена характеристика чинників формування показників фінансових результатів, що мають і не мають кількісного виміру, обумовлених управлінськими рішеннями в області маркетингу, виробничого та фінансового менеджменту і які зачіпають операційну, інвестиційну та фінансову діяльність. При високій якості прибутку збільшується обсяг виробленої продукції, знижується її собівартість. При низь-

кій якості прибутку має місце зростання реалізаційних цін на продукцію в поєднанні з відсутністю збільшення обсягу продукції в натуральному вимірі.

Підводячи підсумок, можна сформулювати наступний висновок: головною метою діяльності комерційного підприємства є максимізація прибутку. Виявлення факторів впливу на прибуток підприємства, передбачає вивчення економічних умов її формування. Прибуток є підсумковим фінансовим результатом діяльності підприємств, що дозволяє визначати стратегію розвитку підприємства з урахуванням розробки та втілення політики її ефективного формування та розподілу.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Zakharkin O. Zakharkina L. Enterprise's innovation development strategy substantiation and its aims. *Економічний часопис-XXI*. 2014. № 7–8(1). С. 76–79.
2. Zakharkin, O., Zakharkina, L., & Antoniuk, N. (2017). A comparative analysis of stock market volatility depending on investment time horizon. *Economic Annals-XXI*, 167(9-10), 49-52.
3. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. Веб-сайт. URL: <https://smida.gov.ua/db/participant/00220477>.
4. АО "Сумский завод "Насосэнергомаш". Веб-сайт : <http://nempump.com/o-gruppe-gms/>.
5. Бердар М. М. Фінанси підприємств. Навч. посіб. / М. М. Бердар. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
6. Бланк И.А. Управление прибылью / Бланк И. А. – К. : НИКА-Центр, 1998. – 544 с.
7. Вартісно-орієнтоване управління підприємствами на основі стейкхолдерського підходу [Текст] : звіт про НДР (остаточний) / кер. О.О. Захаркін. - Суми : СумДУ, 2018. - 79 с.
8. Гетьман О. О. Економіка підприємства: Навч. посіб. – 2-ге видання / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 313 с.
9. Грознецька Л., Мисенко К. Прибуток суб'єктів господарювання – важлива категорія ринкової економіки. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер. : Економіка і управління*. 2016. Вип. 35. С. 174-181. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpdetut_eiu_2016_35_21.
10. Дослідження кон'юктури інвестиційного ринку України : звіт про НДР (заключний) / Кер. І.В. Кобушко. - Суми : СумДУ, 2011. - 114 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/27284>.
11. Жигалкевич Ж. М., Фісенко Е. С. Система управління прибутком як умова ефективного функціонування підприємства. *Економіка та суспільство*.

2016. № 4. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/4_ukr/4_2016.pdf#page=145.

12. Захаркін О. О. Оцінка ризикостійкості підприємства при управлінні його інноваційним розвитком. *Економічний простір*. 2015. № 98. С. 165-176.

13. Захаркін О. О. Порівняльна характеристика концепцій управління підприємством в системі його інноваційної діяльності. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2014. № 4. С. 53–59.

14. Захаркін О. О. Роль інновацій у нарощенні вартості українських підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2014. №3. С. 90–101.

15. Захаркін О. О. Харченко М. О. , Івахнова А. Л. Оцінка інноваційного потенціалу підприємств у контексті інноваційного розвитку регіонів. *Механізм регулювання економіки*. 2012. №4. С. 216–221.

16. Захаркін О. О. Фактори формування вартості в контексті вартісно-орієнтованого підходу управління підприємством. *Бізнес Інформ*. 2014. №7. С. 208–214.

17. Захаркін О.О. Еколого-економічна оцінка технологічних рішень в машинобудуванні: автореф. дис. канд. екон. наук : спец. 08.08.01 «Економіка природокористування і охорони навколишнього середовища» / О.О. Захаркін. - Суми, 2003. - 22 с.

18. Захаркін О.О. Мякота Т.С. Шляхи оптимізації споживчого кредитування в Україні в умовах фінансово-економічної кризи. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць*. 2010. № 1 (8). С. 79-84.

19. Захаркін О.О., Костель М.В., Захаркіна Л.С. Оцінка впливу рівня інноваційної активності підприємств на їх фінансово-економічні результати. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 8 (170). С. 427–441.

20. Захаркін, О.О. Вартісно-орієнтоване управління інноваційною діяльністю підприємств: методологічні засади, світовий та вітчизняний досвід [Текст] : монографія / О.О. Захаркін. - Суми: СумДУ, 2015. - 400 с.

21. Захаркіна Л. С. Система стратегічного планування інноваційного розвитку підприємств. *Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ*. – 2009. № 4 (20). С.73–76.
22. Інвестиційно-фінансові механізми еколого-орієнтованого розвитку регіонів [Текст] : звіт про НДР (заключний) / Кер. С.В. Похилько. - Суми : СумДУ, 2014. - 50 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39515>.
23. Куцик В. І., Лупак Р. Л., Годованюк М. А. Інструменти підвищення ефективності управління формуванням і використанням прибутку в цілях капіталізації підприємства. *Бізнесінформ*. 2017. № 1. С. 167-171.
24. Механізми вартісно-орієнтованого управління підприємством [Текст]: звіт про НДР (заключний) / Кер. М.В. Костель. - Суми: СумДУ, 2015. - 84 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53419>.
25. Нагайчук В.В. Показники оцінки якості прибутку підприємства та їх залежність від обраної стратегії. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2011_2_1/NV-2011-V2_23.pdf
26. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
27. Оцінка ефективності та оптимізація діяльності фінансових посередників = Еволюція процесу становлення та сучасні тенденції розвитку фінансового посередництва: звіт про НДР (проміжний)/ Кер.: П.М.Рубанов. - Суми: СумДУ, 2012. - 60 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/32640>.
28. Павлишенко М.М. Сивуля Л.А. Значення прибутку підприємства в ринковій економіці. URL : [//www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/17_4/172_Pawlyszzenko_17_4.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/17_4/172_Pawlyszzenko_17_4.pdf)
29. Пігуль Н.Г. Управління прибутком підприємства. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2010. № 28. С. 125–132
30. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI, Редакція від 20.09.2015р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
31. Податковий кодекс України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page1>

32. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник – 6-ге вид., переробл. і виправ. / А.М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2012. – 552 с.

33. Прибуток. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія.* URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%BE%D0%BA>.

34. Роль інноваційної діяльності у формуванні вартості промислових підприємств [Текст]: звіт про НДР (заключний) / Кер. О.О. Захаркін. - Суми: СумДУ, 2016. - 114 с.

35. Теоретико-методичні засади відповідального портфельного інвестування як інструменту фінансового забезпечення сталого розвитку економіки [Текст]: звіт про НДР (проміжний) / кер. Д.В. Леус. - Суми: СумДУ, 2016. - 99 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/67799>.

36. Теоретико-методологічні засади управління фінансами урбанізованого простору на місцевому рівні = Теоретико-методологічні засади узгодження фінансових інтересів суб'єктів соціального партнерства на місцевому рівні: звіт про НДР (проміжний) / Кер. К.В. Ілляшенко. - Суми: СумДУ, 2013. - 33 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/35419>.

37. Топ-100 державних підприємств у 2018 році отримали загальний прибуток в 25,3 млрд грн. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Веб-сайт. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=5b766e9d-5da7-411a-9037-7085c5da1bca&title=Top100-DerzhavnikhPidprimstvU2018-RotsiOtrimaliZagalniiPributokV25-3-MlrdGrn>.

38. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін, Л. Д. Буряк, А. М. Павлівський та ін. ; за ред. проф. А. М. Поддєрьогіна. – 3-тє вид. переробл. та допов. – Київ. : КНЕУ, 2000. – 460 с.

39. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності підприємства: звіт про НДР (заключний)/ Кер.: І.Д. Скляр. - Суми: СумДУ, 2012. - 54 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/34465>.

40. Фінансовий менеджмент: Підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. - К.: КНЕУ, 2005. - 536 с.
41. Фінансовий результат. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія.* URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B0%D1%82.
42. Фінансово-економічне обґрунтування екологічно спрямованого інноваційного розвитку [Текст]: звіт про НДР (заключний) / Кер. Т.В. Касьяненко. - Суми: СумДУ, 2016. - 90 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53268>.
43. Формування фінансового механізму стабілізації економіки України [Текст] : звіт про НДР (заключний) / Кер. Н.А. Антонюк. - Суми : СумДУ, 2014. - 60 с. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39378>.
44. Чорна Л. О. Прибуток як інтегральний показник господарської діяльності підприємства. *Ефективна економіка.* 2013. № 1. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1997&p=2> – URL.
45. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств. Навч. посіб. / Н. Б. Ярошевич. – К., 2012. – 341 с.